

Kompetensiyaviy yondashuv asosida jismoniy madaniyat o'qituvchilarini pedagogik qobiliyatlar kompleksini takomillashtirish (oliy ta'lim muassasasi o'qituvchilarini misolida)

Musayev Otabek Qudratovich

Navoiy davlat universiteti

“Jismoniy madaniyat” kafedrası dotsenti p.f.f.d. (PhD)

Annotatsiya: Ushbu maqolada kompetensiyaviy yondashuv orqali oliy ta'lim muassasalarida jismoniy madaniyat o'qituvchilarining pedagogik qobiliyatlarini rivojlantirish masalalari ko'rib chiqilgan. Tadqiqot asosida samarali dars o'tish, o'quvchilarni faol jalb etish va ularning jismoniy, aqliy va ijtimoiy ko'nikmalarini shakllantirish uchun zarur bo'lgan professional kompetensiyalar aniqlanadi. Shuningdek, pedagogik qobiliyatlarni tizimli ravishda takomillashtirish, nazariy bilimlarni amaliy tajriba va reflektiv faoliyat bilan uyg'unlashtirish bo'yicha strategiyalar tavsiya etilgan. Maqola oliy ta'limda jismoniy madaniyat o'qituvchilarini tayyorlash va ularning professional rivojlanishini kuchaytirishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: kompetensiyaviy yondashuv, pedagogik qobiliyat, jismoniy madaniyat, oliy ta'lim, o'qituvchi rivoji, professional ko'nikmalar

Zamonaviy oliy ta'lim muassasalarida jismoniy madaniyat darslarining sifatli tashkil etilishi asosan o'qituvchilarning pedagogik kompetensiyasiga bog'liq. Professional kompetensiyalar to'plamini rivojlantirish o'qituvchilarga darslarni samarali rejalashtirish, o'quvchilarni faol jalb etish va ularning jismoniy, aqliy hamda ijtimoiy ko'nikmalarini shakllantirish imkonini beradi. Kompetensiyaviy yondashuv ushbu qobiliyatlarni tizimli ravishda shakllantirish va takomillashtirish uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

Kompetensiyaviy yondashuv asosida o'qituvchining metodik bilimlari, tashkiliy ko'nikmalari, motivatsion strategiyalari va reflektiv faoliyati rivojlantiriladi. Jismoniy madaniyat o'qituvchilari uchun bu yondashuv darslarni rejalashtirish, o'quvchilar faoliyatini baholash va zamonaviy pedagogik metodlarni qo'llash imkonini beradi. Shunday qilib, pedagogik qobiliyatlarni tizimli takomillashtirish orqali oliy ta'lim

muassasalari o'qituvchilarning professional o'sishini ta'minlaydi va jismoniy madaniyat ta'limining sifatini oshiradi.

Ushbu maqola kompetensiyaviy yondashuvni jismoniy madaniyat o'qituvchilarining pedagogik qobiliyatlarini rivojlantirishda qo'llashning nazariy va metodologik asoslarini o'rganadi. Shu bilan birga, mavjud kompetensiyalarni baholash, professional rivojlanish dasturlarini ishlab chiqish hamda amaliy tajriba va reflektiv faoliyatni uyg'unlashtirish strategiyalari ko'rib chiqilgan. Maqsad oliy ta'limda o'qituvchilarni tayyorlash tizimini yaxshilash, dars sifatini oshirish va jismoniy madaniyat sohasida professional salohiyatni kuchaytirishdir.

Kompetensiyaviy yondashuv asosida jismoniy madaniyat o'qituvchilarining pedagogik qobiliyatlarini rivojlantirish zamonaviy oliy ta'lim muassasalarida samarali ta'lim jarayonini tashkil etishning asosiy omillaridan biridir. Bu yondashuv o'qituvchilarga darslarni rejalashtirish, o'qituvchilarning faoliyatini nazorat qilish va baholash, shuningdek, turli pedagogik metodlarni qo'llash orqali o'quv jarayonining sifatini oshirish imkonini beradi.

Jismoniy madaniyat o'qituvchilarining pedagogik qobiliyatlarini shakllantirishda kompetensiyaviy yondashuv ularning professional bilim, ko'nikma va malakalarini uyg'unlashtirishga yo'naltiriladi. Bu yondashuv nazariy bilimlarni amaliy tajriba bilan bog'lashni, shuningdek, reflektiv faoliyatni rivojlantirishni ta'minlaydi. Nazariy bilimlar o'qituvchilarga darslarni rejalashtirish, metodik yondashuvlarni tanlash va o'quv jarayonini samarali tashkil etishda yordam beradi. Amaliy ko'nikmalar esa o'qituvchilar bilan ishlashda, sport mashg'ulotlarini tashkil etishda va jismoniy faoliyatni baholashda qo'llaniladi. Reflektiv faoliyat o'qituvchilarga o'z ish faoliyatini tahlil qilish, xatolarni aniqlash va professional salohiyatni doimiy ravishda oshirish imkonini beradi.

Oliy ta'lim muassasalarida jismoniy madaniyat o'qituvchilarining pedagogik qobiliyatlarini takomillashtirish jarayonida bir nechta asosiy kompetensiyalar rivojlantiriladi. Birinchidan, metodik kompetensiya — bu darslarni rejalashtirish, turli o'quv metodlarini qo'llash va pedagogik vazifalarni yechish qobiliyatidir. O'qituvchi darsni samarali tashkil etish, mashg'ulotlarni interaktiv va qiziqarli shaklda olib borish, shuningdek, o'qituvchilarning individual imkoniyatlarini hisobga olishga qodir bo'lishi kerak.

Ikkinchidan, tashkiliy kompetensiya — o'quv jarayonini samarali tashkil etish, mashg'ulotlar vaqtini to'g'ri taqsimlash, sport anjomlari va resurslarni optimal foydalanish bilan bog'liq qobiliyatdir. Bu kompetensiya o'qituvchilarga mashg'ulotlarni tartibga solish va o'quvchilarning faolligini oshirish imkonini beradi.

Uchinchidan, motivatsion va kommunikativ kompetensiya o'qituvchilarga o'quvchilarni faol jalb qilish, ularni rag'batlantirish va o'quv jarayonida ijobiy psixologik muhit yaratishga yordam beradi. Ushbu kompetensiya o'quvchilarning mashg'ulotlarga qiziqishini oshiradi, ularning sport va jismoniy faoliyatga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi.

Shuningdek, diagnostik va baholash kompetensiyasi ham muhim hisoblanadi. O'qituvchi o'quvchilarning individual rivojlanishini baholay olish, jismoniy tayyorgarlik darajasini aniqlash va natijalarni tahlil qilish orqali dars jarayonini optimallashtiradi. Kompetensiyaviy yondashuvda bu kompetensiya o'qituvchining professional faoliyatini doimiy ravishda takomillashtirishga xizmat qiladi.

Pedagogik qobiliyatlarni rivojlantirish jarayoni amaliy mashg'ulotlar, seminarlar, treninglar va master-klasslar orqali amalga oshiriladi. Amaliy mashg'ulotlar o'qituvchilarga metodik bilimlarni real darslarda qo'llash imkonini beradi. Seminar va treninglar esa pedagogik vazifalarni muhokama qilish, yangi metodik yondashuvlarni o'rganish va pedagogik tajriba almashishga yordam beradi. Master-klasslar esa ilg'or tajribalarni o'rganish va zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash imkonini beradi.

Kompetensiyaviy yondashuv asosida pedagogik qobiliyatlarni shakllantirish jarayonida reflektiv faoliyat alohida e'tibor talab qiladi. O'qituvchi o'z mashg'ulotlarini tahlil qiladi, qayerda xatolar mavjudligini aniqlaydi va o'z ish faoliyatini yaxshilash bo'yicha strategiyalar ishlab chiqadi. Refleksiya o'qituvchining professional o'sishini ta'minlaydi, yangi pedagogik metodlarni qo'llashga tayyorlaydi va dars sifatini oshiradi.

Shuningdek, jismoniy madaniyat o'qituvchilarining pedagogik qobiliyatlarini takomillashtirishda zamonaviy texnologiyalar va multimedia vositalarini qo'llash muhim ahamiyatga ega. Interaktiv dasturlar, video materiallar va onlayn resurslar o'qituvchilarga darslarni qiziqarli va samarali o'tkazish imkonini beradi. Shu bilan birga, o'quvchilarning individual rivojlanishini kuzatish, natijalarni tahlil qilish va pedagogik qarorlar qabul qilish imkoniyati kengayadi.

Kompetensiyaviy yondashuvning asosiy afzalliklaridan biri — pedagogik qobiliyatlarni tizimli va kompleks tarzda rivojlantirish imkoniyati. Nazariy bilimlar, amaliy ko‘nikmalar va reflektiv faoliyat bir-biri bilan uyg‘unlashadi, natijada o‘qituvchining professional salohiyati oshadi. Bu yondashuv o‘qituvchiga darslarni samarali rejalashtirish, o‘quvchilarning individual ehtiyojlarini hisobga olish, ularni faol jalb qilish va pedagogik jarayonni optimallashtirish imkonini beradi.

Xulosa qilib aytganda, kompetensiyaviy yondashuv asosida jismoniy madaniyat o‘qituvchilarining pedagogik qobiliyatlarini takomillashtirish zamonaviy oliy ta‘lim muassasalarida ta‘lim sifatini oshirish, o‘qituvchilarning professional salohiyatini kuchaytirish va o‘quvchilarning jismoniy va ijtimoiy rivojlanishini ta‘minlashga xizmat qiladi. Nazariy bilimlarni amaliy ko‘nikmalar bilan uyg‘unlashtirish, reflektiv faoliyat va zamonaviy texnologiyalarni qo‘llash o‘qituvchilarni yuqori pedagogik darajaga yetkazadi va dars jarayonini samarali tashkil etadi.

Kompetensiyaviy yondashuv asosida jismoniy madaniyat o‘qituvchilarining pedagogik qobiliyatlarini takomillashtirish oliy ta‘lim muassasalarida ta‘lim sifatini oshirishning muhim omilidir. Ushbu yondashuv o‘qituvchilarga darslarni samarali rejalashtirish, o‘quvchilarni faol jalb qilish, individual imkoniyatlarni hisobga olish va pedagogik jarayonni optimallashtirish imkonini beradi. Nazariy bilimlar, amaliy ko‘nikmalar va reflektiv faoliyatning uyg‘unlashuvi o‘qituvchining professional salohiyatini oshiradi. Zamonaviy texnologiyalar va multimedia vositalarini qo‘llash darslarni qiziqarli va interaktiv qiladi, o‘quvchilarning jismoniy va ijtimoiy rivojlanishini rag‘batlantiradi. Shu bilan birga, kompetensiyaviy yondashuv o‘qituvchining doimiy o‘sishiga, yangi pedagogik metodlarni qo‘llashga va dars sifatini oshirishga xizmat qiladi. Natijada, o‘qituvchilar yuqori pedagogik darajaga erishadi va oliy ta‘limda jismoniy madaniyat ta‘limi samaradorligi oshadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Shavdirov S. A. Podgotovka budushchikh uchiteley k issledovatel'skoy deyatel'nosti // Pedagogicheskoe obrazovanie i nauka. – 2017. – № 2. – P. 109-110.
2. Shavdirov S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons // Eastern European Scientific Journal. – 2017. – № 1. – P. 131-134.
3. Shovdirov S. A. Factors Influencing the Formation of Students' Competencies in Teaching Fine Arts // Inter education & global study. – 2024. – № 1. – P. 8-14.

4. Ibraimov X., Shovdirov S. Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students // Science and Innovation. – 2023. – T. 2. – № B10. – P. 192-198.

5. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts // International Journal on Integrated Education. – 2023. – T. 4. – № 3. – P. 60-66.

6. Shavdirov S. A. Metodika formirovaniya pedagogicheskoy kompetentnosti uchiteley fizicheskoy kultury // Sovremennoe obrazovanie. – 2018. – № 5. – P. 25-32.

7. Baymetov B. B., Ibragimov X. Competency-based Approach in Teacher Professional Development // Eurasian Journal of Educational Research. – 2022. – Vol. 12. – P. 45-53.

GLOBAL SCHOLARS
SCIENTIFIC PUBLISHING

